

[Justitsministeren.]

være ikke muligt i dag at give udtryk for nogen bestemt opfattelse vedrørende dette spørgsmål.

I den kommission, som regeringen har besluttet at nedsætte til behandling af problemerne omkring naturfredningslovgivningen, er det tanken også at inddrage loven om erhvervelse af fast ejendom under drøftelserne.

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler lovforslaget til velvillig behandling i det høje ting.

Indenrigsministeren (Lars P. Jensen): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændringer i lov om apotekervesenet.

Den gældende apotekerlov er — med visse senere mindre ændringer — fra 1954, og det har gennem nogen tid stået klart, at en ændring af bestemmelserne om afgift af og tilskud til apoteker, selv om disse bestemmelser kun har været i kraft siden den 1. januar 1957, er blevet påkrævet. Årsagen hertil er for det første, at apotekerafgiften i de senere år har indbragt større beløb, end det skønnes nødvendigt for at sikre apotekerfondens virksomhed og forpligtelser. For det andet er der, siden apotekerlovs-kommissionen på grundlag af omsætnings-tal m. v. fra 1949 udarbejdede et forslag til de nugældende afgiftsbestemmelser, sket en udvikling, der har bevirket, at afgiftsordningen ikke længere i tilstrækkelig grad indebærer de fordele, som det var hensigten med ordningen at søge opnået; navnlig er forskellen mellem de forskellige apotekers udbytte blevet for stor.

De i nærværende lovforslag indeholdte ændringer af afgiftssystemet tager derfor navnlig sigte på at mindske apotekerafgiften og at indføre et afgiftssystem, der medfører en mindre spredning af apoteksudbytterne end det nuværende.

Samtidig med ændringerne i apotekerlovens afgiftsbestemmelser er det fundet

hensigtsmæssigt at foreslå enkelte andre ændringer, af hvilke jeg senere navnlig skal omtale forslaget, der tager sigte på at tilvejebringe en mere smidig ordning vedrørende apotekernes åbningstider.

Den nugældende afgiftsordning har, siden den trådte i kraft i 1957, medført en nogenlunde lige deling af apotekernes overskud mellem udbytte til apotekerne og apoteker-afgift. Jeg skal her indskyde — sådan som det også er nævnt et sted i bemærkningerne til lovforslaget — at ved et apoteks overskud forstår man i apotekerloven apotekets bruttoindtægt med fradrag af driftsudgifterne, men uden fradrag af apotekerafgift eller tillæg af tilskud og refusion. Ved et apoteks udbytte forstås det beløb, som fremkommer, når man fra overskuddet har trukket afgifter og til overskuddet har lagt eventuelle tilskud eller refusioner.

I årene 1957, 1958 og 1959 var apotekernes samlede overskud ca. 31 mill. kr. årlig, hvoraf ca. halvdelen tilfaldt apotekerne og ca. halvdelen apotekerfonden. Gennem en takstnedsættelse pr. 1. januar 1960 blev apotekernes overskud i 1960 nedsat til ca. 26½ mill. kr. Også af det således reducerede overskud tilfaldt i henhold til den gældende afgiftsordning ca. halvdelen apotekerfonden som apotekerafgift, hvilket bevirkede, at apotekernes udbytter i 1960 blev meget lave og for lave.

Med de foreslåede nye afgiftsregler er det tilsigtet at indføre en afgiftsordning, hvorefter apotekerafgiften kun skal udgøre ca. ¼ af apotekernes samlede overskud; det bliver herved muligt at nedsætte apotekernes overskud — d. v. s. begrænse medicinpriserne — og alligevel sikre apotekerne et passende gennemsnitsudbytte. Overskuddet af apotekerne har i de år, den nuværende afgiftsordning har været i kraft, udgjort fra ca. 13 til ca. 15 pct. af omsætningen, og det er et procentvis overskud af denne størrelsesorden, den nuværende afgiftsordning forudsætter. I 1960 var overskuddet lavere, kun ca. 11 pct., men det viste sig også, at afgiftsordningen ikke passede til så lavt overskud.

[Indenrigsministeren.]

Apotekernes udbytter blev for små. Gennemsnitsudbyttet faldt fra 1959 til 1960 fra 43 800 kr. til 36 800 kr. Dersom afgiftsforslaget ophøjes til lov, skulle apotekernes gennemsnitlige overskud kunne begrænses antagelig til 8-10 pct.

Ved afgiftsforslaget tilsigtes det — som nævnt — også at mindske spredningen af apotekernes udbytter.

Apotekernes indtægtsforhold reguleres dels gennem medicintaksterne, dels gennem apotekerafgiften. Generelt kan apotekernes indtjeningsmuligheder reguleres gennem medicintaksten, men der er så store forskelle på de enkelte apotekers økonomiske forhold, at en regulering alene gennem medicintaksten ville betyde, at et stort antal apotekere ville arbejde med tab, medens på den anden side mange apoteker ville give deres indehavere et uforholdsmæssigt udbytte. Til belysning heraf kan jeg anføre, at den mindste apoteksomsætning i 1960 var 179 000 kr., medens den største var 1 782 000 kr.

På grund af de meget forskellige økonomiske forhold må der gennem apotekerafgiften ske en udligning af indtægterne.

Medens medicintaksten bestemmer det gennemsnitlige indtægtsniveau for apotekerne, bestemmer apotekerafgiften indtægtsfordelingen.

Det er i lovforslagets bemærkninger i en oversigt vist, hvorledes udbyttespredningen vil blive mindsket ved forslagets bestemmelser.

Jeg skal ikke her gå nærmere ind på detaljerne i de foreslåede afgiftsbestemmelser, men blot fremhæve, at der forud for forslagets fremsættelse for det høje ting er gået langvarige og indgående forhandlinger med Danmarks Apotekerforening. Det er, som jeg nævnte, apotekerafgiftsreglerne, der bestemmer fordelingen af den samlede indkomstmasse på de enkelte apoteker; det er derfor rimeligt og naturligt ved udformningen af reglerne at lytte til Apotekerforeningens ønsker, og det er ved forhandlingerne lykkedes at nå frem til et forslag, som Apotekerforeningen efter omstændighederne har ment at kunne tilslutte sig.

Indenrigsministeriet og Apotekerforeningen har navnlig været enige om, at det må

anses for meget betydningsfuldt, at det er lykkedes at udforme et system, hvorefter samtlige apotekere i samme grad er økonomisk interesseret i driften, således at indtægts- og udgiftsforskydninger — herunder navnlig takstændringer — virker procentisk nogenlunde ens for alle apoteker.

Endvidere har der været enighed om, at en forbedret tilskudsordning for de mindre apoteker er påkrævet. Når der — som jeg har nævnt — tilsigtes mindre procentvis overskud af apotekerne, må konsekvensen heraf være, at flere apotekere må have tilskud, for at de kan få et rimeligt udbytte. Året 1960 viser netop, at den nuværende afgiftsordnings tilskudsbestemmelser ikke er tilstrækkelige, når overskuddene falder. Efter den nuværende afgiftsordning er det kun ganske få apotekere, der modtager tilskud i den forstand, at apotekerfonden udbetaler penge til de pågældende apotekere. Efter den foreslåede afgiftsordning vil et betydeligt antal af landets apotekere få udbetalt tilskud, antagelig omkring en tredjedel. Det kan siges at være mange, men regeringen har lagt afgørende vægt på gennem nedsættelse af apotekerafgiften at begrænse medicinpriserne, selv om konsekvensen heraf må være, at et så væsentligt antal apotekere må have tilskud.

Et tredje væsentligt punkt, der er enighed om mellem ministeriet og Apotekerforeningen, er at afløse de faste beløb, der indgår i beregningen af både omsætnings- og nettoafgifterne og i subventionsberegningen, med konjunkturbestemte beløb, d. v. s. beløb, der følger bevægelserne i apotekernes gennemsnitsomsætning og i lønniveauet, nærmere bestemt i statens tjenestemandslønninger. Når den nuværende afgiftsordning giver apotekerfonden så stor en andel af overskuddet — som nævnt ca. halvdelen, hvilket er væsentlig mere end forudsat, da ordningen i sin tid blev udarbejdet — er det netop på grund af de faste — efter forholdene i dag for lave — beløb, der indgår i afgifts- og tilskudsberegningen. Også den store udbyttespredning — navnlig de mange lave udbytter — der er forbundet med den nuværende afgiftsordning, har for en stor del sin årsag i de faste beløb. Ved at afløse disse med konjunkturbestemte beløb vil det formentlig opnås, at det tilsigtede forhold mellem

[Inderigsministeren.]

apotekerafgift og -overskud vil kunne bestå nogenlunde uændret i fremtiden, og at også den mindskede udbyttespredning, der er vist i lovforslagets bemærkninger, kan bevares nogenlunde.

De ændrede afgiftsbestemmelser foreslås sat i kraft fra og med 1962. Ved en i foråret gennemført takstforhøjelse, som jeg om lidt skal omtale nærmere, blev det tilsigtet, at apotekernes gennemsnitsudbytte i 1962 med anvendelse af de foreslåede afgiftsbestemmelser uden ny takstændring skulle komme til at andrage ca. 50.000 kr., nogenlunde svarende til den nuværende løn for tjenestemænd i 29. lønningsklasse. Et gennemsnitsudbytte af denne størrelsesorden forekommer passende i forhold til de apoteksansatte farmaceuters lønninger. Disse vil på grundlag af den overenskomst, der blev afsluttet mellem Danmarks Apotekerforening og Dansk Farmaceutforening i juni i år, fra 1. maj 1962 på højeste løntrin udgøre 34 128 kr. årlig, hvortil kommer tillæg for vagttjeneste, personlige tillæg og andre særlige tillæg, i alt 5 000-6 000 kr. gennemsnitlig for hver farmaceut i fuld tjeneste. Det er tanken, at lønnen for statstjenestemænd i status 29. lønningsklasse fremtidig skal være vejledende for den regulering af apotekernes gennemsnitsudbytte, som finder sted gennem takstændringer.

Om det vil komme til at passe, at apotekernes gennemsnitsudbytte i 1962 med de foreslåede afgiftsbestemmelser kommer til at svare nogenlunde til lønnen i 29. lønningsklasse, må ifølge sagens natur stille sig noget usikkert på nuværende tidspunkt. I foråret skønnede man dette på grundlag af oplysninger om omsætningsforhold m. v. i det nærmest foregående års tid. Apotekernes omsætning er siden steget lidt mere end svarende til stigningen i 1960 og første kvartal af 1961, og det kan derfor være, at en takstnedsættelse vil blive aktuel i løbet af 1962, men dette stiller sig endnu ganske usikkert, idet flere andre forhold end selve omsætningernes størrelse spiller ind. Der sker således i disse år til stadighed en forøgelse af apotekernes salg af fabriksfremstillet medicin i forhold til salget af medicin fremstillet på apotekerne, og noget tyder på, at denne glidning har været stor i den sidste tid. Hvis dette er tilfældet, vil

det bevirke begrænsning af apotekernes overskud, idet fortjenesten er mindre på fabriksfremstillet medicin end på apoteksfremstillet medicin, og det kan derfor være, der ikke bliver grundlag for en takstnedsættelse i 1962.

Ud over de ændringer, som forslaget indeholder med hensyn til apotekerlovens afgifts- og tilskudsbestemmelser, ønsker jeg at omtale forslaget § 1, punkt. 7, vedrørende apotekerlovens § 25, som omhandler apotekernes åbningstider, samt forslaget § 1, punkt 6, som har sammenhæng hermed.

Den ordning, vi har her i landet i dag såvel med hensyn til apotekernes åbningstider som med hensyn til apotekernes vagter om natten og på helligdage — ordningen findes nærmere beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget — bevirker, at der i meget vidt omfang lægges beslag på den farmaceutiske arbejdskraft, der står til apotekernes rådighed; hensynet til sikkerheden ved apotekernes ekspeditioner kræver nemlig, at der altid er farmaceutisk uddannet arbejdskraft til stede ved ekspeditionerne. Denne arbejdskraft er dyr; jeg tænker i og for sig ikke hermed på de lønninger, som farmaceuterne som omtalt i det foregående vil opnå fra den 1. maj 1962, men jeg tænker i denne sammenhæng først og fremmest på, at her er tale om en højt uddannet arbejdskraft med studentereksamen og en efterfølgende 5-årig faglig uddannelse bag sig. Samfundet har foretaget betydelige investeringer, om jeg så må sige, ved gennemførelsen af denne uddannelse, og samfundet skylder derfor sig selv, at en sådan arbejdskraft bliver anvendt på den mest hensigtsmæssige måde. Af grunde, som er nærmere omtalt i bemærkningerne, mener jeg ikke, at man kan sige, at dette er tilfældet i dag. Man må spare mest muligt på en sådan arbejdskraft, således at den først og fremmest står til rådighed for apotekerne på de tidspunkter, hvor der er mest brug for den. Dette kræver imidlertid en meget smidig ordning, og her står apotekerloven med sin nuværende formulering i vejen på to punkter, idet den dels bestemmer, at apoteker overalt — med en enkelt undtagelse — skal holdes åbne inden for butikkers almindelige åbningstider, dels må antages at forudsætte, at apoteker, der ligger uden for områder med to eller flere apoteker,

[Indenrigsministeren.]

ikke kan fritages for tjeneste om natten og på helligdage.

Det er på dette grundlag, jeg er kommet til det resultat, at man vil komme til at stå i vejen for udviklingen, hvis man prøver på i loven at formulere detaljerede bestemmelser på dette område, og jeg har derfor ment at måtte foreslå, at det overlades til indenrigsministeren at fastsætte de nærmere bestemmelser om apotekernes åbnings-tider. Nu er det selvfølgelig ikke min mening, at der skal ske en fuldstændig omvæltning med hensyn til disse forhold. Apotekernes åbningstider må i almindelighed fremdeles nært svare til de almindelige butikkers åbningstider, men der må som sagt være mulighed for at gøre afvigelser herfra. Med hensyn til apotekernes tjeneste uden for de almindelige åbningstider må vi efter min mening ligeledes gå forsigtigt frem; det må nøje overvejes, hvad man skal sætte i stedet for det nu bestående, men det endelige mål må efter min mening være, at der kun pålægges apotekerne vagtforpligtelser i det omfang, hvor hensynet til det medicinforbrugende publikum klart kræver det. En lettelse af apotekernes vagtforpligtelser muliggør, at en række af de apoteker — navnlig apoteker på landet — som i dag har vanskeligt ved at skaffe farmaceutisk arbejdskraft, i perioder lettere vil kunne undvære denne arbejdskraft; med henblik på, at sundhedsstyrelsen i overensstemmelse hermed kan give lidt videregående tilladelser til, at et apotek må være uden farmaceutisk arbejdskraft, end den nuværende formulering af lovens § 24, stk. 2, må anses for at hjemle, indeholder forslaget i § 1, punkt. 6, en ændret formulering af denne bestemmelse.

Med hensyn til de øvrige bestemmelser i lovforslaget mener jeg at kunne indskrænke mig til at henvise til de bemærkninger hertil, som lovforslaget indeholder, og jeg skal hermed tillade mig at anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Endvidere har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om afgift af og tilskud til apoteker for årene 1960 og 1961.*

Apotekerne måtte i foråret indgå på

meget væsentlige forøgelser af lønningerne både til det farmaceutiske personale og det øvrige personale på apotekerne. Lønstigningerne skulle gennemføres i 2 tempi, dels fra foråret 1961, dels fra foråret 1962.

De samlede lønstigninger blev opgjort til at udgøre ca. 5,6 mill. kr. i 1961, ca. 10 mill. kr. i 1962 og fra og med foråret 1962 10-11 mill. kr. årlig.

Apotekerforeningen henvendte sig til min forgænger dels om kompensation for lønstigningerne, dels om en forøgelse af deres egne indtægter. Der blev givet apotekerne tilsagn om, at man fra foråret 1961 ville søge apotekernes indtægter forøget til ca. 50 000 kr. årlig gennemsnitligt, hvilket i forhold til apotekernes lave indtægter i 1960 betød en indtægtsforøgelse på 4,5-5 mill. kr.

Såfremt lønstigningerne i 1961 og det øgede udbytte til apotekerne i 1961 skulle have været dækket ved forhøjelse af medicinpriserne, ville det have været nødvendigt at forhøje disse med ca. 16 mill. kr. årlig. Da ministeriet imidlertid allerede på dette tidspunkt var ret langt fremme med udarbejdelsen af det i dag fremsatte forslag til ændrede afgiftsbestemmelser, anså min forgænger det for rigtigt at begrænse takstforhøjelsen mest muligt; der blev med Apotekerforeningen opnået enighed om at begrænse takstforhøjelsen til ca. 8 mill. kr. årligt — eller til godt 4 mill. kr. i 1961, idet takstforhøjelsen trådte i kraft den 15. juni 1961 — mod at der blev givet apotekerne tilsagn om, at der i indeværende folketingsår ville fremsat forslag om sådanne ændringer i afgiftsbestemmelserne, at apotekerne i 1961 kunne få fuld kompensation for lønstigningerne i 1961 på i alt ca. 5,6 mill. kr. og yderligere få en forøgelse af deres eget gennemsnitsudbytte til ca. 48 000 kr. Endvidere blev der givet tilsagn om at søge apotekernes gennemsnitsudbytte for 1960 rettet op ved en afgiftslempelse for 1960 på gennemsnitlig ca. 6 100 kr. pr. apotek, hvorved gennemsnitsudbyttet ville blive forøget fra ca. 36 800 kr. til ca. 42 900 kr.

For øjeblikkeligt at tilføre apotekerne, hvis likviditet på grund af de ringe indtægtsforhold i 1960 og den forløbne del af 1961 var meget dårlig, den fornødne kapital til udbetaling i juni måned af de øgede